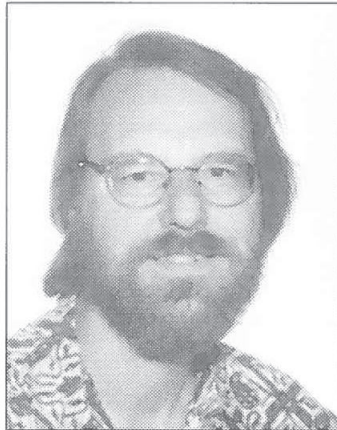

KRONIKKEN

Hold på briller, professionalisme og arbejde

Michael Svendsen Pedersen

Lektor ved Institut for Uddannelsesforskning,
Roskilde Universitetscenter.

Hvordan lærer man bedst dansk?

Dette *pædagogiske* spørgsmål, som undervisere i dansk som andetsprog dagligt stiller sig i forbindelse med planlægningen af deres undervisning, er blevet et *politisk* spørgsmål efter at integrationsminister Bertel Haarder har spillet ud med forslag til en ny integrationspolitik der indebærer at flygtninge og indvandrere hurtigst muligt skal i arbejde/praktik. Forslaget har ganske vist selvforsørgelse som omdrejningspunkt: „Når jeg er integrationsminister, så er jeg minister for at få folk til at klare sig selv og ikke for noget som helst andet.“¹, men „ikke noget som helst andet“ kommer faktisk til også at omfatte et syn på sprogtilegnelse og sprogpædagogisk faglighed inden for danskundervisningen.

Med disse emner på den politiske dagsorden er det vigtigt at dem der arbejder med dansk som andetsprog for voksne, gør sig deres sprogfaglige position klar og blander sig i debatten, dels for at forhindre at der bliver truffet politiske beslutninger på grundlag af hverdagsforestillinger om sprogtilenelse; dels for at pege på mulighederne for en fortsat professionalisering af undervisningen inden for de nye rammer der er ved at blive udstukket.²

Om tilegnelsen af dansk siger Bertel Haarder: „Man lærer mere om et fremmed samfund inklusive sproget ved at deltage i arbejdslivet og tale med danskerne frem for at sidde i klasselokalerne på sprogcentrene med en hel masse andre udlændinge.“³ Om sprogcentrene hedder det at „sprogskolernes faktiske

monopol på danskundervisning [brydes]".⁴ Om underviserne antydes det at de kunne være pensionerede dansk-lærere fra folkeskolen.⁵

Hermed ligger et udspil til diskussion af hvordan man lærer sprog, og til diskussion af hvad det er for en faglighed lærerne skal have for at udføre et stykke professionelt arbejde.

Sprogtilegnelsessyn

Lærer man sprog ved at bruge det på arbejdspladsen - og i andre daglige sammenhænge? Ja, det kan man godt, men det er samtidig vigtigt at understrege at et „bad i sproget“ - måske midt i maskinstøj eller høje barnestemmer - langt fra er tilstrækkeligt til at tilegne sig et velfungerende sprog som man kan klare sig tilfredsstillende med på en dansk arbejdsplads og i det danske samfund som helhed. Mange sproglærere har deres hyr med at bryde et 'flydende forkert' sprog op som flere af deres kursister har tilegnet sig på en arbejdsplads. For at *brugen* af sprog på arbejde kan føre til *tilegnelse* af et udviklet sprog, er det nødvendigt at sprogbrugeren får mulighed for at gøre arbejdssituationen - eller alle andre situationer i hverdagslivet for den sags skyld - til *læringssituationer*. Sproget på arbejde skal være et sprog der sættes *i* arbejde, sprogbrugeren skal blive *sprogtilegner*, og det forudsætter at han / hun kan planlægge, bearbejde og reflektere over sine kommunikative erfaringer. Hertil kræves for langt de fleste sprogtilegneres vedkommende hjælp fra professionelle lærere i dansk som andetsprog.

Der vil sikkert være mange praktiske problemer der skal løses i forbindelse med at gennemføre sprogundervisning på arbejdspladsen, og i mange tilfælde vil det nok også være relevant med sprogundervisning som *forberedelse* til arbejdsmarkedet, som et *supplement* til arbejdet osv., men nok så afgørende er det at tage stilling til hvad det er for nogle sproglige kompetencer kursisterne skal have gennem undervisningen.

Det moderne arbejdsmarked kræver omfattende kompetencer - både af den faglige og af den 'bløde' slags - og skal flygtninge og indvandrere have en chance her, rækker det ikke med 'pizza-dansk'; der er brug for sproglige kompetencer af et vist niveau, og de skal omfatte alle aspekter af livet på arbejdspladsen: kantinesnak, deltagelse i møder, sikkerhed, fagforening osv.

Det kan desuden ikke være perspektivet at livet og integrationen skal stoppe ved arbejdspladsen. For mange har det indtil nu været vanskeligt at komme *ind* på en arbejdsplads. Hvis intentionen i den nye integrationspolitik med at skaffe arbejds- og praktikpladser lykkes, kan det (heller) ikke være meningen at livet, integrationen og sprogundervisningen ikke skal pege *ud over* arbejdspladsen. Også her er der brug for en professionel sprogundervisning der kan give flygtninge og indvandrere mulighed for at klare mere end dagen og vejen i mange forskellige hjørner af et moderne og kompliceret samfund som det danske, og rammerne for en sådan undervisning ligger allerede i de eksisterende fagbeskrivelser: Undervisningen på sprogcentrene skal - ud over

at bidrage til at kursisterne kan varetage et erhvervsarbejde - give dem mulighed for at fungere som samfundsborgere og deltage i uddannelse.

Professionalisme

Den professionalisme der er brug for, findes rundt om på landets sprogcentre. Med 'Lov om dansk som andetsprog for voksne udlændinge m.fl. og sprogcentre', der trådte i kraft 1999, er undervisningen i dansk som andetsprog blevet en integreret del af det danske uddannelsessystem; og lærerne, der har dansk som linjefag eller er cand. mag. i mindst ét sprog, har en 1-årig overbygningsuddannelse fra universitetet. Derudover deltager mange lærere på sprogcentrene i kurser i et omfattende efteruddannelsesprogram som er specielt rettet mod dansk som andetsprog for voksne. Til efteråret bliver der således tilbudt et kursus der har „sproget på arbejde“ som sit fokus.

Den pædagogiske diskussion og udvikling der foregår inden for området, trækker på den ene side på mange års erfaringer med danskundervisning for voksne udlændinge i de forskellige sammenhænge hvor denne undervisning indtil nu er foregået, og på den anden side på den nyeste viden om sprogtilegnelse og sprogpedagogik - både inden for andetsprog og fremmedsprog.

Når sprogcentrenes monopol på danskundervisning brydes, bliver det helt afgørende at sikre at der ikke gives køb på kravene til undervisernes professionalisme, og med al respekt for pensionerede dansklærere fra folkeskolen, er

det en anden professionalisme de har.

En udfordring

Nogle af nøgleordene i sprogcentrenes pædagogik er fleksibilitet, virkelighedsorientering, kommunikative problemløsningsopgaver, sproglig opmærksomhed, ansvar for egen læring - alt sammen det bedste udgangspunkt for også at sætte sproget i arbejde på arbejdet. Men med integrationspolitikens forankring i arbejdslivet skal mange sproglærerne tilegne sig ny viden og nye kompetencer oven på de eksisterende, og det kan helt givet blive en anledning til en inspirerende videreudvikling af eksisterende pædagogiske kommunikative praksisser.

For nyligt kunne nyhedsmedierne meddele at en del udlændinge har svært ved at følge undervisningen på sprogcentrene fordi de ser og hører dårligt. Det kan klares med briller og høreapparater. Derudover kræver opbygningen af en velfungerende undervisning i dansk som andetsprog professionelle sproglærere - og meget gerne et arbejde.

Noter

1 Borberg, Karin Ryø: Integration handler om at klare sig selv. i: Månedsmagasinet Lederne. Nr. 4, april 2002. Udgives af Ledernes Hovedorganisation.

2 Pedersen, Michael Svendsen: Sproget på arbejde. i: Sprog & Integration, nr. 1 maj 2002. Udgives af UC2. www.uc2.dk

3 Haarder, Bertel (2002): Integration er hårdt arbejde. Kronik i Politiken 5. marts.

4 Regeringen: På vej mod en ny integrationspolitik. 5. marts 2002.

5 Samme kilder som i note 1 og 2.